

před tím najatý neměl, nezáleží však na tom, zda byl jeho dřívější byt v témže domě čili nic. To plyne jasně i z toho, že v § 31 čís. 4 nemluví zákon o »domech«, jako na př. v § 31 čís. 1 a 3, nýbrž výslovně jen o »bytech«. Ježto bylo zjištěno, že se žalovaný do nynějšího bytu, který se skládá ze čtyř obytných místností mimo kuchyň a pokojík pro službu, nastěhoval teprve v roce 1926, posoudily nižší soudy věc správně po stránce právní, uznávše, že žalovaný v bytě, o nějž jde, nepožívá ochrany nájemníků.

Čís. 9415.

Syndikátní nárok (zákon ze dne 12. července 1872, čís. 112 ř. zák.).

§ 279 obč. zák. pozbyl účinnosti zákonem ze dne 15. listopadu 1867, čís. 131 ř. zák. a nelze se domáhati náhrady škody podle syndikátního zákona proto, že nebyl tomu, kdo byl v trestní vazbě, zřízen opatrovník.

Soud jest povinen vydati cenné papíry, převzaté do soudní úschovy za trestního řízení, bez zbytečného průtahy po pravoplatném ukončení trestního řízení. Pokud nelze se domáhati náhrady podle syndikátního zákona proto, že cenné papíry, převzaté do úschovy soudu za trestního řízení, nebyly vydány bez prodlení po pravomoci trestního rozsudku, aniž proto, že soud, převzav za trestního řízení akcie do úschovy, nevykonával odběrné (opční) právo ve lhůtě k tomu určené.

Vázanost soudu podle § 416, druhý odstavec, c. ř. s. nevztahuje se na rozhodovací důvody.

(Rozh. ze dne 28. listopadu 1929, Co I 1/29.)

Žalobce byl pravoplatně odsouzen pro zločin braní darů ve věcech úředních a bylo vysloveno, že přijaté dary propadají ve prospěch chudinského ústavu. Usnesením ze dne 19. března 1928 vyslovil trestní soud, že 20 akcií firmy M., jež byly žalobci hned na počátku trestního řízení s jinými věcmi zabaveny a do soudního uschování vzaty, bude prodáno a výtěžek za ně odevzdán chudinskému ústavu. Usnesení toto bylo na žalobcovu stížnost usnesením ze dne 17. dubna 1928 zrušeno z důvodů, že tyto akcie nejsou mezi předměty, jež byly odsuzujícím rozsudkem prohlášeny propadlými. Na to bylo těchto 20 akcií žalobci vydáno na základě usnesení trestního soudu ze dne 30. června 1928 na jeho zakročení, že akcie potřebuje, by je předložil akciové společnosti, jež zvyšovala akciový kapitál, k získání nových akcií. Uschovací smlouva ohledně zabavených 20 akcií mezi stranami uzavřena nebyla. Žalobou, o niž tu jde, domáhal se žalobce na československém eráru náhrady škody podle syndikátního zákona, a to opatření čtyř akcií firmy M. a zaplacení 740 Kč. Žalobní nárok odůvodnil žalobce takto: V roce 1925 zvyšovala společnost firma M. akciový kapitál. Na nové akcie měli v prvé řadě právo akcionáři, a to tak, že na každých pět akcií starých měla připadnouti jedna akcie nová s nárokem na dividendu od 1. ledna 1925, ovšem proti zaplacení 400 Kč s 5% úroky od 1. ledna 1925 za akcii. Akcionáři, kteří si činili nárok na nové akcie, měli tento svůj nárok

oznámiti podniku v propadné lhůtě od 18. září do 25. září 1925. V této době odpykával si žalobce právě trest a nemohl proto sám své právo na nové akcie uplatnit, nemohl však tak učiniti ani nepřímou, poněvadž vyhláška o zvýšení akciového kapitálu a ohlášení nároku na nové akcie v propadné lhůtě byla uveřejněna v úředním listě, který vyšel 17. září 1925, takže se žalobce, jenž již tehdy byl v trestu, o ní včas nedozvěděl. O zvýšení akciového kapitálu dozvěděl se žalobce teprve v roce 1928, to však bylo již pozdě, by nárok na nové akcie uplatňoval. Způsobem tímto přišel žalobce nejen o možnost, by v roce 1925 nabyl na základě svých starých 20 akcií čtyři nové akcie, nýbrž i o možnost, by v roce 1928 vykonal ohledně těchto 4 akcií opční právo, které se tehdy obcho- dovalo 185 Kč za akcii, což činí při čtyřech akciích 740 Kč. Ze škody, jež takto žalobci vzešla, jest práv žalovaný stát, poněvadž převzetím zabavených věcí žalobcových do soudního uschování došlo mezi stra- nami k uzavření uschovací smlouvy po rozumu ustanovení §§ 957—970 obč. zák. a trestní soud nejen že mu akcie, o něž jde, hned po pravomoci rozsudku nevrátil, takže se ocíl v prodlení, za jehož následky jest zod- pověden žalovaný stát, nýbrž i lhůtu k vykonání práva opčního v roce 1925, ač právo to měl vykonati z moci úřadu, zmeškal a mimo to mu neustanovil opatrovníka ve smyslu ustanovení §§ 270 a 279 obč. zák.

Procesní soud první stolice (vrchní soud v Praze) žalobu zamítl. **Důvody:** Žaloba, o níž tu jde, jest svou povahou žalo- bou syndikátní ve smyslu zákona ze dne 12. července 1872 čís. 112 ř. z. a bylo proto na žalobci, by podal důkaz o všeobecných podmínkách, které zákon pro náhradu škody požaduje (škoda, příčinná souvislost, zavinění). To však nestačí, nýbrž jest dále třeba, aby úředník při vyko- návání své úřední činnosti porušil úřední povinnost (§ 1). Porušení úřední povinnosti spatřuje žalobce u trestního soudu ve třech směrech: 1. především v tom, že mu nebyly zabavené akcie vydány hned po pravo- moci rozsudku, 2. dále v tom, že soud propásl lhůtu, do které bylo třeba nárok na nové akcie uplatňovati a nárok ten za něho neuplatnil a 3. ko- nečně v tom, že mu nebyl ustanoven opatrovník ve smyslu ustanovení §§ 270 a 279 obč. zák. Podle názoru procesního soudu se však trestní soud porušení úředních povinností nedopustil. ad 1. Podle ustanovení § 126 trestní instrukce (nař. ze dne 16. června 1854, čís. 165 ř. zák.) má ovšem soud po právoplatném skončení trestního řízení učiniti opa- tření ohledně předmětů v soudním uschování, jmenovitě rozhodnouti, které předměty mají býti straně vydány, lhůta, do které se tak má státi, není však stanovena a nelze proto shledávati porušení řečeného před- pisu v tom, že opatření o předmětech těch nebylo učiněno ihned po právoplatně skončeném řízení. I kdyby se však soud byl dopustil likna- vosti při vydání akcií, nemohl by se žalobce této liknavosti ve svůj prospěch dovolávati, poněvadž, nemůže-li poškozený, jenž opomenul stěžovati si do rozhodnutí soudu, nárok syndikátní uplatňo- vati (§ 1 zákona ze dne 12. července 1872, čís. 112 ř. z.), může tak tím méně učiniti poškozený, jenž bez podání opravného prostředku mohl pouhou žádostí zakročiti o to, by mu byly věci vráceny. Jak však ze spisů

trestního soudu vyplývá, nežádal žalobce od pravomoci rozsudku až do 5. srpna 1925, kdy nastoupil trest, by mu zabavené akcie byly vydány. ad 2. Neprávem má žalobce za to, že podle platných zákonných předpisů byl trestní soud povinen, vésti v patrnosti události, jež se dotýkaly jeho akcií, a že si měl jmenovitě povšimnouti toho, že v úředním listu byla pro výkon opčního práva stanovena krátká propadná lhůta. Tuto povinnost nelze odůvodniti ani trestní instrukcí, jež pojednává i o trestních depozitech, ani předpisy pro depozita civilní. Pokud jde o trestní instrukci, přichází v úvahu její § 103, jenž praví, že cenné papíry jest vzíti do soudního uschování, a předpis § 113, jenž stanoví, že trestní soud má při uschování předmětů jmenovaných v § 103 dbáti též opatrnosti, jež jest předepsána pro depozita civilní. Z toho vyplývá, že předpisy o depozitech civilních platí pro trestní depozita jen potud, pokud jde o jejich uschování, nikoli však i v ostatních směrech, najmě pokud jde o provádění obrátů peněžních nebo jiných. Že tomu tak, vyplývá z úvahy, že depozita civilní jsou v uschování berních úřadů, které — ovšem z příkazu soudu — samy provádějí obraty peněžní a jiné (nař. ze dne 16. listopadu 1850, čís. 448 ř. zák.), kdežto depozita trestní jsou v uschování soudu, jenž uschování a věci k tomu se vztahující provádí dvěma komisaři a aktuárem (§ 114 tr. nstr.) a ti podle platných předpisů nemají právo, tím méně povinnost, by obstarávali peněžité nebo jiné obraty trestních deposit. Kdyby se však i připustilo, že o trestních depozitech platí všechna ustanovení, jednající o depozitech civilních, nic by z toho ve prospěch žalobcův neplynulo, poněvadž výjimečný předpis § 6 nař. ze dne 12. listopadu 1913, čís. 236 ř. zák. o povinnosti schovacích úřadů k obnovení kuponových archů k cenným papírům z moci úřadu bez soudního příkazu, jehož se žalobce dovolává, nelze rozšiřovati na jiné obraty, najmě ne na obraty důležitější, jež má na mysli ustanovení § 2 uvedeného nařízení a k nimž patří i úkony, jichž zanedbání žalobce v případě, o něž tu jde, vytýká trestnímu soudu. Že by však soudy nebo schovací úřady měly povinnost, by vedly v patrnosti všechny obraty, jež bude ohledně papírů soudně uschovaných třeba provést, o tom není předpisů ani v nařízení ze dne 16. listopadu 1850, čís. 448 ř. zák., ani v nařízení ze dne 12. listopadu 1913, čís. 236 ř. zák., ani jinde a nelze proto mluvit o tom, že takovéto předpisy byly v souzeném případě porušeny. ad 3. Ze všeho nejméně lze však nárok žalobní odůvodniti porušením předpisů §§ 270 a 279 obč. zák. V tom ohledu jest především vytknouti, že trestní soud žalobci opatrovníka zříditi ani nemohl, poněvadž k ustanovení opatrovníka ve věcech občanských jest povolán jen soud civilní (§ 1 j. n.). Měl-li však žalobce, mluvě o opatrovníku, na mysli, že bylo povinností trestního soudu, by zařídil zřízení opatrovníka příslušným soudem civilním, přehlíží, že mu podle § 279 obč. zák. opatrovník zřízen býti nemohl, poněvadž tento předpis byl již trestní novelou ze dne 15. listopadu 1867, čís. 131 ř. zák., dle níž trestní odsouzení nemá v zápětí ztrátu ani omezení způsobilosti k právním jednáním, třebas se tak nestalo formálně, ve skutečnosti zrušen. Podle toho mohlo by jíti o zřízení opatrovníka podle § 276 obč. zák., k tomu však

nebylo důvodu, poněvadž trestní vazba žalobcova nebyla dlouhého trvání a žalobce zanechal doma manželku, které mohl uložit, by se po dobu jeho nucené nepřítomnosti starala o jeho věci. Ostatně, má-li žalobce za to, že opravdu bylo nutno, by mu byl po čas jeho trestu zřízen opatrovník, měl o to sám zakročiti buď dokud byl ještě na svobodě, nebo na počátku trestu, neboť mohl nejlépe posouditi, je-li zřízení opatrovníka třeba čili nic. Za tohoto stavu věci nezbylo, než žalobu zamítnouti, bez ohledu na to, zda byly splněny i všeobecné podmínky pro náhradu škody čili nic.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl odvolání.

D ů v o d y:

Předpokladem nároku na náhradu škody podle §§ 1 a 2 zákona ze dne 12. července 1872, čís. 112 ř. zák. jest, by soudce, konaje svůj úřad, přestoupením své úřední povinnosti porušil právo strany a tím jí způsobil škodu, proti níž neposkytují pomoci opravné prostředky předepsané v soudním řízení. Jest tudíž prvním a nezbytným předpokladem syndikátního nároku, by soudce (soudcovský úředník) (§ 4 zákona) přestoupil úřední svou povinnost, a teprve když se tento důkaz žalobci podaří, jest dále zkoumati, zda tímto přestoupením povinností bylo porušeno jeho právo a zda mu tím byla způsobena škoda. Toto porušení úřední povinnosti spatřoval žalobce především v tom, že 20 akcií firmy M., jež byly za trestního řízení zahájeného proti němu zabaveny a vzaty do soudní úschovy, nebylo mu vydáno hned po právomoci trestního rozsudku, ale i v tom, že soud, převzav podle § 103 min. nař. ze dne 16. června 1854, čís. 165 ř. zák. akcie do úschovy, nevykonal za žalobce odpykávajícího si právě trest, opční práva ve lhůtě k tomu určené a uveřejněné v úředním listě republiky Československé ze dne 17. září 1925, čís. 212, a posléze v tom, že mu po dobu, co byl v trestní vazbě, nebyl zřízen opatrovník podle §§ 270 a 279 obč. zák. Než soud prvé stolice správně dolíčil, že nebylo povinností soudu, zřizovati žalobci opatrovníka, a stačí odkázati k dotyčným správným důvodům napadeného rozsudku a k zdejšímu rozhodnutí uveřejněnému ve sbírce n. s. pod čís. 850, kde vysloveno a blíže odůvodněno, že zákonem ze dne 15. listopadu 1867, čís. 131 ř. zák. ustanovení § 279 obč. zák. pozbylo účinnosti. Bylo naopak na žalobci, jenž od právomoci rozsudku, od 5. prosince 1924, pokud se týče 31. ledna 1925, až do nastoupení trestu dne 5. srpna 1925 měl k tomu dosti času a jenž právě za tím účelem žádal i za odklad výkonu trestu, jenž mu jen proto nebyl povolen, poněvadž se žádost uplynutím času stala bezpředmětnou, by své věci uvedl do pořádku, by zejména, nemohl-li, jak tvrdí v odvolání, předpokládati u své manželky odborné znalosti k finančním transakcím, pověřil tímto úkolem osobu jinou podle jeho soudu k tomu způsobitou. Ale odvolání nemá pravdu ani v tom, že soud porušil úřední povinnosti, že, maje akcie v úschově, nevykonal z úřední moci žalobcovo právo k odběru spojené s akciemi, neboť, třebas podle § 113 prvý odstavec min. nařízení ze dne 16. června 1854, čís. 165 ř. zák. platí pro deposita trestní tytéž předpisy, jako pro

deposita soudů civilních, nelze přehlédnouti, že podle § 2 min. nař. ze dne 12. listopadu 1913, čís. 236 ř. zák. mají schovací úřady výkon práva odběru spojeného s cennými papíry k papírům novým obstarávati jen, když příslušné předsednictvo vrchního soudu, dohodnuvši se se zemskými finančními úřady, to ustanovilo, což žalobcem nebylo ani tvrzeno a což podle zprávy presidia vrchního soudu ohledně trestního soudu v Praze se ani nestalo. Zbývá tudíž ještě výtku uplatňovaná na prvním místě, že akcie, o něž jde, nebyly vydány žalobci ihned po pravoplatném ukončení trestního řízení, jak to § 126 min. nař. ze dne 16. června 1854, čís. 165 ř. zák. výslovně předpisuje. Tu ovšem nesouhlasí odvolací soud s názorem soudu nalézacího, že přestoupení úřední povinnosti nelze spatřovati v tom, že akcie, o něž jde, nebyly žalobci vydány »ihned«, poněvadž v § 126 nařízení není uvedena lhůta, do které se tak má státi, neboť z toho lze jen dovoditi, že se tak má státi bez zbytečného průtahy.

Ale na věci to nic nemění, jelikož žalobce neprokázal příčinnou souvislost mezi tímto opomenutím trestního soudu a škodou, již domněle utrpěl, pokud se týče neprokázal, že, kdyby soud žalobci akcie byl vydal bez prodlení po pravoplatném ukončení trestního řízení, by se byl žalobce závčas dověděl o lhůtě uveřejněné v úředním listě a že by právo odběru ve lhůtě byl vykonal. Jest spíše souditi na opak z toho, že se žalobce o věci jemu zabavené vůbec nestaral, jejich vydání, pokud nebyly prohlášeny propadlými, nežádal a správou svého jmění po dobu, co byl v trestu, nikoho nepověřil. Za tohoto stavu věci bylo lhostejno, kde akcie tou dobou byly. Není tudíž sydikátní nárok opodstatněn ani, pokud jest ještě uplatňován, a, utrpěl-li žalobce škodu, zavinil si ji jen svou vlastní liknavostí při obstarávání svých věcí, a nelze dopustiti, by případné nepříznivé následky této své nedbalosti přesunoval na soud, pokud se týče na československý stát jako na zákonitého ručitele. Tvrdí-li odvolání, že žalobce nežádal vydání akcií proto, že s určitostí bylo očekávati, že taková žádost byla by zamítnuta, pokud se týče, že by nebyla závčas vyřízena, stačí odkázati na ustanovení § 15 tr. ř., podle něhož působnost trestních soudů podléhá doзору soudů druhé stolice, jež rozhodují i o stížnostech proti nim, pokud právní pořad není výslovně vyloučen nebo jinak upraven. Byla tudíž věc posouzena prvním soudem bez právního omylu a žaloba byla zamítnuta právem. Není-li, jak dolíčeno, nárok vůbec po právu, nebylo třeba zjišťovati výši škody pokud se týče, zda škoda vůbec vznikla, a není proto opodstatněna ani výtku kusosti řízení, pokud jest odvoláním spatřována v tom, že se tak nestalo.

Odvolání vidí vadu řízení i v tom, že soud první stolice při ústním prohlášení rozsudku uvedl prý úplně jiné důvody, než v písemném vyhotovení. Ale stačí podotknouti, že podle § 416 druhý odstavec c. ř. s. jest sice soud vázán na své »rozhodnutí«, jakmile jest prohlášeno, nebo když v případě § 415 c. ř. s. jest odevzdáno písemně k vyhotovení, že však tato vázanost se nevztahuje na rozhodovací důvody, které podle § 414 třetí odstavec c. ř. s. sdělují se straně úplně teprve v písemném vyhotovení (tak také Neumann. Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen, Vídeň 1929, druhý svazek, strana 1183).